

Naturmuseum Senckenberg

Frankfurt am Main

Het is verleidelijk om bij een bespreking van het beroemde Senckenberg-museum in superlatieven los te barsten. Termen als het mooiste, grootste, veelzijdigste, bijzonderste, smaakvolste zouden andere instellingen in de schaduw zetten en dat kan de bedoeling niet zijn.

Maar de indruk die dit instituut achterlaat is zo positief, dat een bezoek eraan zeker op uw programma zou moeten staan, wanneer de vakantietocht niet al te haastig langs de Autobahn zuidwaarts voert. En wat let u om er zo maar eens heen te gaan.

Volgens gegevens die wij van „Senckenberg” ontvingen is het Naturmuseum und Forschungsinstitut Senckenberg het grootste natuurhistorische onderzoeksmuseum van de Bondsrepubliek. Van de 150 employees zijn er 37 met biologisch, anthropologisch, aardwetenschappelijk of zeekundig onderzoek bezig. Het staat internationaal hoog genoteerd als wetenschappelijk instituut en als museum.

Men geeft er 11 periodieken uit, zowel populair-wetenschappelijke als zuiver wetenschappelijke. Er is een grote bibliotheek. De eerste opzet van het Senckenbergse museum werd in 1821 geopend, vier jaar nadat de Senckenbergische Naturforschenden Gesellschaft was opgericht. Deze SNG, die zijn naam ontleent aan de 18e-eeuwse Frankfurtse arts, verzamelaar en initiatiefnemer Johann Christian Senckenberg, bestond en bestaat nog steeds uit leden afkomstig uit alle rangen en standen van de bevolking. Weliswaar gesubsidiëerd door overheidsinstellingen en talrijke „Stiftungen” heeft men steeds het heft in eigen hand gehouden.

Foto 1:

Een deel van de ruimte, waar de prehistorische mens en zijn cultuur centraal staan.

O.a. door eigen onderzoeksreizen werden enorme studiecollections opgebouwd, waarvan maar een gedeelte in het museum tentoongesteld wordt. In de laatste Wereldoorlog werd het museum weliswaar gedeeltelijk vernield, maar omdat de verzameling over vele plaatsen in het land was verspreid, is de schade nog meegevallen. Na de wederopbouw volgde een periode van totale reorganisatie en vernieuwing, die nog steeds niet is afgerond. Niet alles is daarom te bezichtigen; afdelingen als de recente ongewervelde dieren en fossiele en recente planten zijn nog niet uit de steigers.

Maar de rest is al zo veel, dat het in één bezoek nauwelijks te vatten is. Het zwaartepunt van de geologisch getinte collecties ligt zeker bij de fossiele gewervelde dieren. Er is ook een fraaie, volgens de chemische samenstelling ingedeelde mineralencollectie en bij de buitenaardse gesteenten ontbreken ook maanstenen niet, maar hieraan ontleent Senckenberg toch niet zijn grote roem. Wat dacht u van een 20 m lange *Diplodocus* uit N.-Amerika, de enige van de vier bekende complete exemplaren die in Europa verblijft, waarvan het Füllgewicht 40–50 ton geweest moet zijn. Deze Dinosauriër met zijn schedel van maar 60 cm en herseninhoud zo groot als een duivei heeft gezelschap aan o.a. een *Iguanodon* (afgietsel van een Brussels museumexemplaar uit Bernissart), resten van een *Tyrannosaurus*, een grote roofdinosauriër, en *Plateosaurus*. Ze staan in de grote centrale ruimte opgesteld, samen met schedels en skeletten van andere wezens die van afbeeldingen een ieder wel bekend zijn, maar die hier in natura gloriëren: *Triceratops* met zijn drie geweldige hoorns en, in een volgende zaal, *Dimetrodon* met zijn

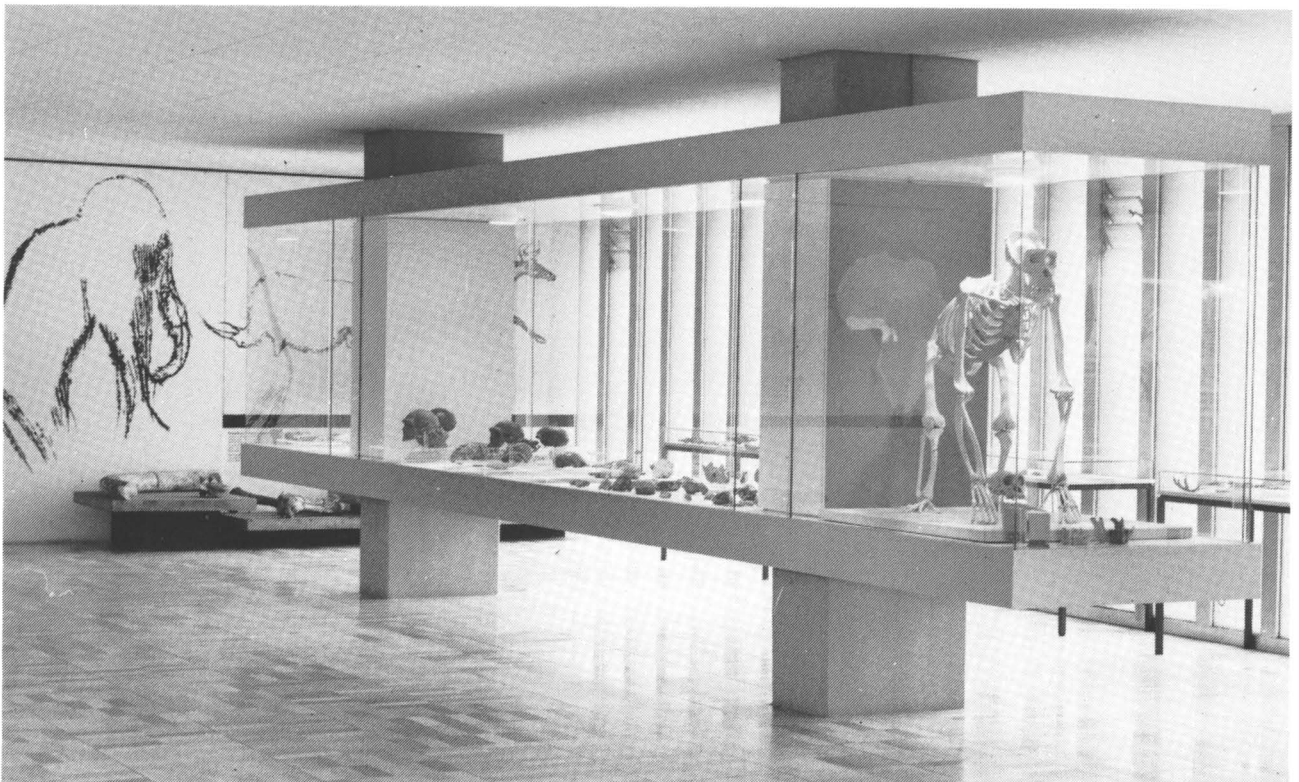

Foto 2:

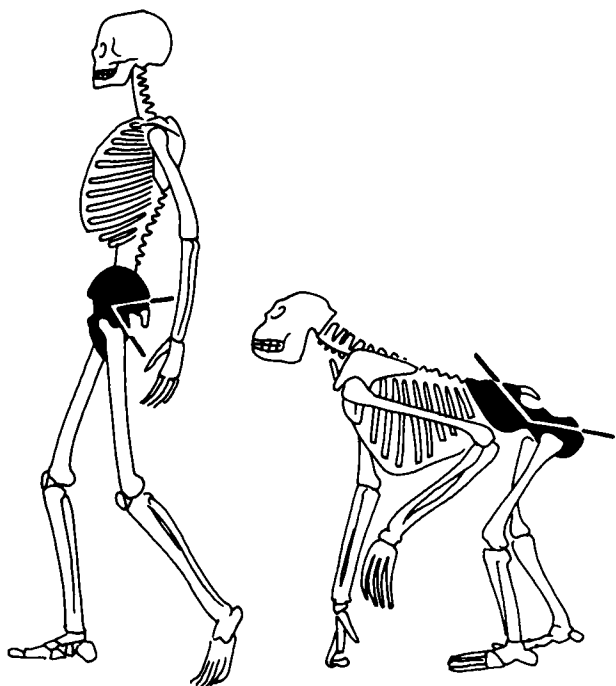
Een markante verschijning in "Senckenberg":
Diplodocus longus, een bijna 20 m lange Dinosauriër.
 Links een afgietsel van een *Iguanodon bernissartensis*.

rugkam, vissauriërs, slangenhalssauriërs (*Plesiosauria*),
 zeekrokodillen, maashagedissen, fossiele vissen zoals
 Devonische pantservissen en vertegenwoordigers van de
 kwastvinnigen, waaruit de amfibieën en daarmee de gewer-
 velden te land en in de lucht zijn geëvolueerd.

Bijzonder waardevol is het origineel van een *Anatosaurus*,
 waarvan er behalve het Frankfurtse exemplaar alleen nog
 drie in de U.S.A. zijn. Deze vogelbeksauriër werd gevon-
 den in rivierafzettingen uit het jongste Krijt in Wyoming.
 Behalve het reusachtige skelet is ook een deel van de huid
 en de hoornige snavel met zo'n 2700 tanden bewaard
 gebleven.

In dezelfde zaal bevinden zich afgietsels van exemplaren
 van de oervogel *Archaeopteryx lithographica* uit Soln-
 hofen. Ook zijn er een *Rhamphorhynchus* en een
Pterodactylus, beide vliegende reptielen, eveneens uit de
 Plattenkalk van Solnhofen.

We zijn wat verdwaald geraakt tussen de vele en grote
 reptielenoverblijfsels uit het Mesozoïcum, maar natuurlijk
 zijn er nog vele andere zaken: collecties fossiele zoog-
 dieren, invertebraten, een „Ahnengalerie" met contereit-
 sels van onze menselijke voorouders, vanaf de 10 miljoen
 jaar oude „Vormensch" *Oreopithecus bambolii* uit Tos-
 cana tot de recente *Homo sapiens*, compleet met werk-
 tuigen en cultuurvoorwerpen. En verder een enorme
 verzameling opgezette en anderszins bewaard gebleven
 recente levensvormen. U zult het verder wel willen gelo-
 ven: een bezoek aan Senckenberg is iets heel bijzonders.

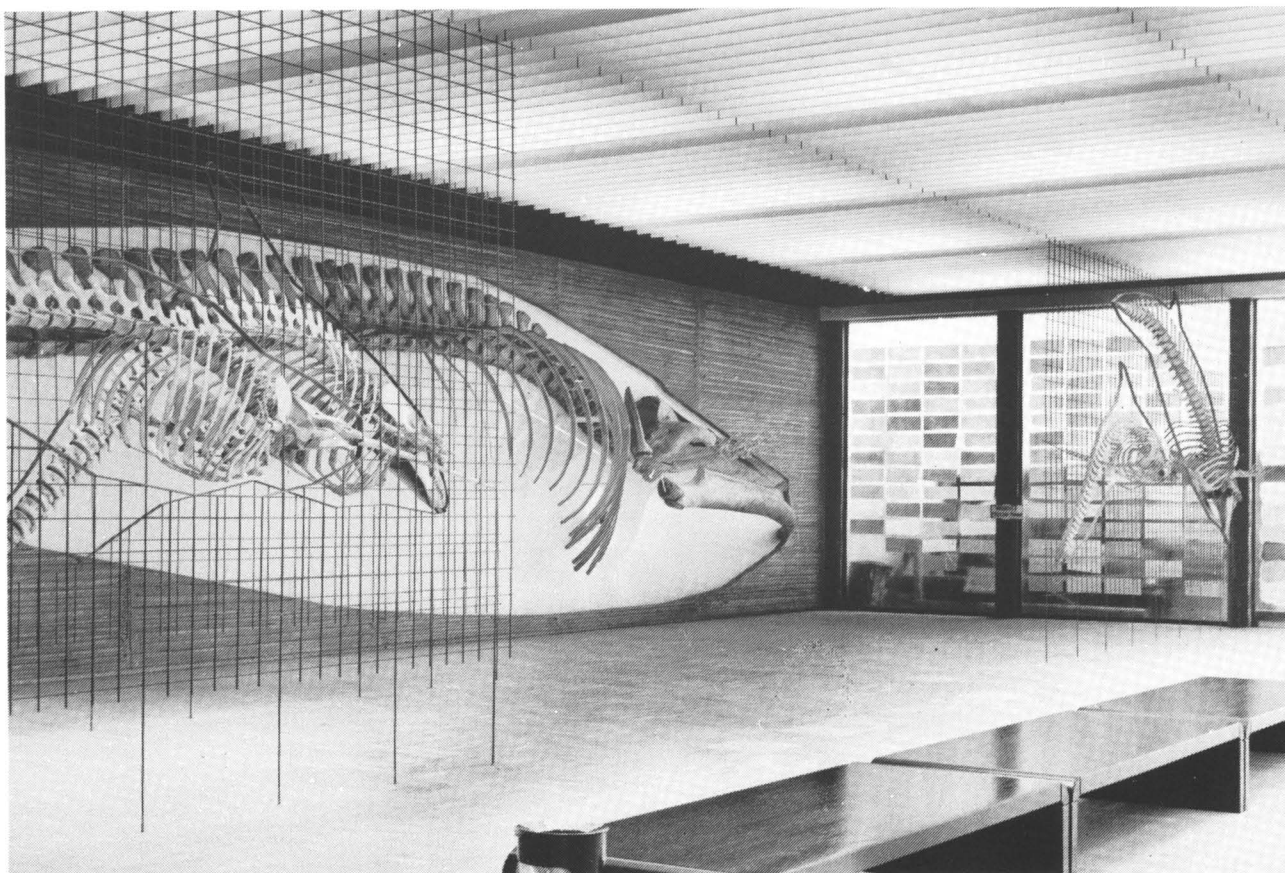

Foto 3:
Skeletten van vinvis, zwaardwalvis en narwal.

Natuurlijk is er, behalve de unieke specimens, ook veel materiaal dat ook in andere musea te vinden is. Maar hier is wel erg veel bijeen, en erg veel goeds en moois, gunstig geëxposeerd.

Het Naturmuseum und Forschungsinstitut Senckenberg heeft als adres: Senckenberganlage 25, D-6000 Frankfurt am Main, B.R.D., telefoon (0611) 740666. Het museum is per tram te bereiken via lijn 6, 8, 19, 23, 24 (halte Bockenheimer Warte), 16, 18, 21 (halte Messegelände) en per bus via lijn 32 en 33 (halte Senckenberganlage). De openingstijden zijn dagelijks doorlopend van 9-16 uur, woensdags, zaterdag en zondags 9-20 uur. Entree-

prijzen DM 2.- voor volwassenen. Kinderen, 65+ en studenten DM 1.-. Er is een restaurant aanwezig. Zondags om 10.30 uur en woensdags om 18.00 uur is er een kosteloze rondleiding.

Er is een instructieve en goedverzorgde museumgids uitgegeven: Naturmuseum Senckenberg, Führer durch die Ausstellungen (21e druk), met 33 foto's, 170 tekeningen en 14 plattegronden, onder redactie van Prof. Dr. Siegfried Rietschel. Wij zijn Prof. Rietschel bijzonder erkentelijk voor de gegevens en foto's, die voor dit artikel nodig waren.

J.S.-v.B.

Foto's: Naturmuseum Senckenberg